

WOJEWODA OPOLSKI

ul. Piastowska 14
45-081 Opole

Opole, 8 grudnia 2025 r.
PS.I.431.4.26.2025.JK

**Pani
Anetta Hadam
Kierownik Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Radłowie
ul. Oleska 5
46-331 Radłów**

Wystąpienie pokontrolne

I. Dane identyfikacyjne kontroli

1. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radłowie
ul. Oleska 5, 46-331 Radłów

2. Podstawa prawna podjęcia kontroli:

art. 28. ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U z 2025 r. poz. 428); art. 31 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2025 r. poz. 438 ze zm.); art. 6 ust. 4 pkt 4 z uwzględnieniem art. 3 i 4 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224 ze zm.).

3. Zakres kontroli:

1) **przedmiot kontroli:** realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów¹;

2) **okres objęty kontrolą:** od 1 lipca 2024 r. do dnia kontroli.

4. Rodzaj kontroli: kompleksowa.

5. Tryb kontroli: zwykły.

¹ Dalej nazywana „ustawą”.

6. Termin kontroli: od 23 października 2025 r. do 24 października 2025 r.

7. Skład zespołu kontrolnego:

- **Jakub Krajewski** - Inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu – kierownik zespołu kontrolnego;
- **Wojciech Medoliński** - Inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

8. Kierownik jednostki kontrolowanej:

Anetta Hadam, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radłowie, pełniąca tę funkcję od dnia 1 sierpnia 2014 r.

II. Ocena skontrolowanej działalności ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta

W wyniku kontroli **pozytywnie z nieprawidłowościami** ocenia się działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radłowie² w kontrolowanym zakresie.

W toku kontroli badano następujące zagadnienia:

- prawidłowość upoważniania pracowników jednostki kontrolowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych;
- zasadność przyznawania i odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów pod względem zgodności z obowiązującym prawem;
- sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- terminowość ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom;
- sposób i tryb postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji;
- stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych, w stosunku do których jednostka kontrolowana jest organem właściwym wierzyciela, wysokość odzyskanych środków oraz przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika

² Dalej nazywany „GOPS w Radłowie”.

alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie;

- realizacja obowiązku przekazania 60% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków do budżetu państwa oraz sposób wykorzystania 40% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków.

Zastrzeżenia kontrolerów dotyczyły:

- podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych przez osoby, które nie zostały do tych czynności prawidłowo upoważnione przez organ właściwy dłużnika, co narusza art. 8b ustawy;
- powoływania w podstawach prawnych wydanych decyzji administracyjnych przepisów prawa, które nie stanowiły podstaw prawnych do wydania tych decyzji oraz powoływania w podstawach prawnych decyzji jedynie tytułu rozporządzeń bez wskazania konkretnych jednostek redakcyjnych, które znalazły zastosowanie w sprawie, co narusza art. 107 § 1 pkt 4 k.p.a.;
- uzasadniania decyzji administracyjnych w sposób niewyczerpujący wymogów określonych w art. 107 § 3 k.p.a.;
- niezakończenia metryk spraw w postępowaniach zakończonych wydaniem decyzji z dnia 22 listopada 2024 r. nr FA.530.8.1.2023.3.2024, z dnia 22 listopada 2024 r. nr FA.530.8.1.2023.4.2024 oraz z dnia 20 grudnia 2024 r. nr FA.530.8.2.2024, co narusza art. 66a § 3 k.p.a.;
- nierzetelnego prowadzenia metryki sprawy administracyjnej zakończonej wydaniem decyzji z dnia 4 października 2024 r. nr FA.530.7.2024, co narusza art. 66a § 2 k.p.a.;
- wydaniu decyzji administracyjnych z dnia 4 października 2024 r. nr FA.530.7.2024 oraz z dnia 16 grudnia 2024 r. nr FA.530.12.2024 przed upływem terminu, który został wyznaczony dla strony na zapoznanie się z aktami sprawy, uzyskanie wyjaśnień oraz składanie wniosków, co narusza art. 10 § 1 k.p.a.;
- wydania decyzji z dnia 13 grudnia 2024 r. nr FA.531.26.2024 przez osobę nieupoważnioną, co uzasadnia stwierdzenie jej nieważności na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. w zw. z art. 8b ustawy.

Nie wniesiono zastrzeżeń w zakresie:

- terminowości ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom;
- stanu zadłużenia dłużników alimentacyjnych, w stosunku do których jednostka kontrolowana jest organem właściwym wierzyciela, wysokości odzyskanych środków oraz przekazywania informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie;
- realizacji obowiązku przekazania 60% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków do budżetu państwa oraz sposobu wykorzystania 40% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków.

Ustalenia kontroli

W okresie objętym kontrolą GOPS w Radłowie przyjął **7** wniosków o przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego. W postępowaniach zainicjowanych tymi wnioskami organ wydał **6** decyzji przyznających prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, natomiast w pozostałym **1** przypadku na dzień kontroli GOPS w Radłowie nie wydał jeszcze decyzji administracyjnej w sprawie. Ponadto w okresie poddanym kontroli organ wydał **3** decyzje w przedmiocie nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Od żadnej z wydanych w powyższym zakresie decyzji nie wniesiono odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Opolu.

Na dzień kontroli w GOPS w Radłowie nie odnotowano sytuacji, w której w stosunku do osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia z funduszu alimentacyjnego lub osoby pobierającej to świadczenie uzyskano by informację o marnotrawieniu tych środków, co powodowałoby konieczność zmiany formy świadczenia z pieniężnej na rzeczową.

W trakcie kontroli weryfikacji poddano dokumentację **6** postępowań (100%), zakończonych wydaniem decyzji o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz dokumentację **3** postępowań (100%) zakończonych wydaniem decyzji orzekających o nienależnie pobranych świadczeniach z funduszu alimentacyjnego.

Dokumentację objętą kontrolą sprawdzono pod względem zasadności przyznania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, weryfikacji tego prawa

oraz sposobu i trybu postępowania w zakresie ustalania prawa do tych świadczeń oraz terminowości ich wypłacania.

W poddanych kontroli sprawach nie wystąpił przypadek:

- 1) wydania decyzji odmawiającej prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- 2) by ustalona zgodnie z art. 9 ust. 2a ustawy wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługującego danej osobie uprawnionej była niższa niż 100 zł, o którym mowa w art. 9 ust. 2b ustawy;
- 3) ustalenia prawa do świadczeń osobie uprawnionej pozostawiającej pod opieką opiekuna prawnego, o którym mowa w art. 9 ust. 2 ustawy;
- 4) umorzenia przez organ właściwy dłużnika należności, o których mowa w art. 30 ust. 1 ustawy;
- 5) umorzenia przez organ właściwy wierzyciela należności, o których mowa w art. 30 ust. 2 ustawy.

1. Prawidłowość upoważniania pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych.

Wójt Gminy Radłów na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy upoważnił Kierownika GOPS w Radłowie do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji administracyjnych w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego (upoważnienie z dnia 3 sierpnia 2020 r. nr OS.0052.7.2020). Do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego bez prawa do wydawania decyzji w tych sprawach w okresie poddanym kontroli Wójt Gminy Radłów upoważnił również trzech pracowników GOPS w Radłowie (upoważnienia: z dnia 1 września 2017 r. nr 0052.8.2017, z dnia 1 września 2017 r. nr 0052.12.2017 oraz z dnia 16 lipca 2024 r. nr 0052.9.2024).

W trakcie kontroli stwierdzono, że Kierownik GOPS w Radłowie oraz pracownicy tej jednostki wykonujący zadania związane z realizacją ustawy nie zostali upoważnieni przez organ właściwy dłużnika do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowań i wydawania w tych sprawach decyzji – pomimo faktu, że działania te były regularnie podejmowane, a w okresie poddanym kontroli została wydana 1 decyzja w przedmiocie uznania dłużnika za

uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych. Stanowi to naruszenie art. 8b ustawy, zgodnie z którym organ właściwy dłużnika może upoważnić w formie pisemnej swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - dyrektora centrum usług społecznych, lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - dyrektora centrum usług społecznych, lub innej jednostki organizacyjnej gminy do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowania i wydawania w tych sprawach decyzji. Ponadto wydanie decyzji administracyjnej przez osobę, która nie dysponuje upoważnieniem do jej wydania, stanowi rażące naruszenie prawa będące przesłanką do stwierdzenia nieważności tej decyzji na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., co zostało opisane w punkcie 5. wystąpienia pokontrolnego.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia we wskazanym wyżej zakresie.

2. Zasadność przyznawania i odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów pod względem zgodności z obowiązującym prawem.

W trakcie kontroli stwierdzono, że wydane decyzje zawierają prawidłowe oznaczenie organu właściwego. Zgodnie z art. 2 pkt 10 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy – postępowanie w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego prowadzi organ właściwy wierzyciela, którym jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej.

We wszystkich analizowanych przypadkach, świadczenia z funduszu alimentacyjnego zostały przyznane osobom, które spełniały warunki określone w art. 1a ustawy, w związku z art. 9 ust. 1 ustawy.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w każdym przypadku zostały przyznane w prawidłowej wysokości, tj. zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy.

W przypadku ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego organ przyznawał takie prawo, gdy spełniony został warunek wynikający z art. 9 ust. 2

ustawy, tj. gdy dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekraczał kwoty 1209,00 zł.

W 2 z kontrolowanych przypadków stwierdzono sytuację, w której doszło do przekroczenia kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Wówczas organ zastosował art. 9 ust. 2a ustawy i prawidłowo ustalił wysokość przysługującego stronie świadczenia.

W przypadku utraty dochodu przez członka rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy lub po tym roku, ustalając ich dochód, organ nie uwzględniał dochodu utraconego, co jest zgodne z art. 9 ust. 3 ustawy.

W sytuacji uzyskania dochodu przez członka rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres świadczeniowy dzielono osiągnięty w tym roku dochód przez liczbę miesięcy, w których był uzyskiwany, jeżeli dochód ten był uzyskiwany w okresie, na który ustalane lub weryfikowane jest prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, co jest zgodne z art. 9 ust. 4 ustawy.

Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego każdorazowo następowało w formie decyzji administracyjnej. Decyzje zawierały wszystkie części składowe wymienione w art. 107 § 1 k.p.a. W podstawach prawnych decyzji organ przywoływał przepisy k.p.a., ustawy oraz Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 7 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 134), przy czym rozporządzenie to zostało wskazane w całości, bez wskazania konkretnych jednostek redakcyjnych tego aktu prawnego, które znalazły zastosowanie w danej sprawie. Praktyka taka jest błędna, ponieważ podstawa prawna decyzji administracyjnej musi być powołana dokładnie, tj. z precyzyjnym wskazaniem mających zastosowanie w danej sprawie przepisów zarówno prawa formalnego, jak i materialnego. Brak wskazania, który z paragrafów rozporządzenia znajduje zastosowanie w sprawie narusza ten wymóg. Ponadto w podstawach prawnych decyzji w przedmiocie przyznania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego organ nieprawidłowo przywoływał art. 108 k.p.a., który dotyczy nadawania decyzjom rygoru natychmiastowej wykonalności, podczas gdy zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy decyzje w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego są natychmiast wykonalne (z wyjątkiem

decyzji w sprawach dotyczących nienależnie pobranych świadczeń), wobec czego takim decyzjom nie nadaje się rygoru natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 108 k.p.a.

Jak stanowi art. 107 § 1 pkt 4 k.p.a. jednym z elementów składowych decyzji administracyjnej jest powołanie jej podstawy prawnej. Powołanie podstawy prawnej to przytoczenie przepisów prawa materialnego, na których organ administracji publicznej oparł swoje rozstrzygnięcie. Za nieprawidłowe uznaje się powołanie w decyzji administracyjnej jedynie tytułu rozporządzenia, bez wskazania określonego jej przepisu, bowiem nie może to być uznane za określenie podstawy prawnej podjętej decyzji. W orzecznictwie sądowo-administracyjnym wskazuje się bowiem, że podstawa prawna decyzji administracyjnej musi być powołana dokładnie, tj. ze wskazaniem mających zastosowanie w sprawie przepisów zarówno prawa formalnego, jak i materialnego oraz z powołaniem źródeł jego publikacji (m. in.: wyroki NSA z 8 kwietnia 1999 r., sygn. akt III SA 8192/98, z dnia 10 października 2007 r., sygn. akt II GSK 177/07). Jeżeli przepis, który stanowi podstawę prawną decyzji jest podzielony na wewnętrzne jednostki redakcyjne (ustępy, punkty, paragrafy albo innego rodzaju jednostki redakcyjne), to konieczne jest wskazanie w decyzji odpowiedniej jednostki redakcyjnej tego przepisu (por. też drugą wyrok NSA z 24 kwietnia 1983 r., sygn. akt II SA 20/83, ONSA 1983/1, poz. 36).

We wszystkich poddanych kontroli postępowaniach decyzje zawierały uzasadnienia, które nie spełniały wymogów określonych w art. 107 § 3 k.p.a., w szczególności w zakresie wymogów dla uzasadnienia faktycznego decyzji. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu uzasadnienie faktyczne decyzji powinno w szczególności zawierać wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś uzasadnienie prawne - wyjaśnienie podstawy prawnej decyzji, z przytoczeniem przepisów prawa. W konstruowanych uzasadnieniach faktycznych decyzji przyznających prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego organ ograniczał się do stwierdzenia, z ilu osób składa się rodzina oraz jaki dochód został ustalony. Brak było natomiast szczegółowego określenia, jakie dochody zostały wzięte pod uwagę przy obliczeniu ogólnego dochodu rodziny w danym roku, bez konkretnego wskazania, czy i jakie dochody zostały uznane za dochód uzyskany lub utracony. Ponadto w uzasadnieniach faktycznych omawianych decyzji organ nie wskazywał konkretnych dowodów, na podstawie których dochód

ten został ustalony. Zgodnie z art. 75 § 1 k.p.a. dowodem w postępowaniu administracyjnym jest wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy a nie jest sprzeczne z prawem, w szczególności dokumenty, zeznania świadków, opinie biegłych oraz oględziny. Ujęty w art. 107 § 3 k.p.a. obowiązek wskazania w uzasadnieniu decyzji administracyjnej dowodów, na których oparł się organ przy ustalaniu stanu faktycznego jest przejawem realizacji wyrażonej w art. 11 k.p.a. zasady przekonywania oraz ujętej w art. 8 k.p.a. zasady pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa oraz świadomości i kultury prawnej obywateli. Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 14 października 2021 r. wydanym w sprawie o sygnaturze akt I GSK 503/21 organ administracji publicznej powinien zająć stanowisko wobec całego materiału zebranego w toku postępowania oraz uzasadnić jasno i należycie swoje stanowisko, a w szczególności uzasadnić, na jakiej podstawie uznał pewne fakty za prawdziwe.

Poddane kontroli uzasadnienia decyzji administracyjnych w przedmiocie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego zawierały błąd polegający na stwierdzeniu w końcowej części uzasadnienia, że decyzji nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności. Jak już wskazano powyżej w odniesieniu do błędu polegającego na powoływaniu w podstawach prawnych decyzji przepisu art. 108 k.p.a., decyzjom w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego (z wyjątkiem decyzji w sprawach dotyczących nienależnie pobranych świadczeń) organ nie może nadać rygoru natychmiastowej wykonalności, ponieważ natychmiastowa wykonalność tych decyzji wynika wprost z brzmienia art. 20 ust. 2 ustawy.

Biorąc pod uwagę powyższe, nie sposób uznać, że uzasadnienia decyzji administracyjnych w kontrolowanych przypadkach były sporządzane w sposób rzetelny. Nierzetelnie sporządzone uzasadnienie decyzji skutkuje tym, że nie jest ono zrozumiałe dla strony i nie wie co kierowało organem, który podjął rozstrzygnięcie określonej treści. Zgodnie z art. 107 § 3 k.p.a. uzasadnienie faktyczne decyzji powinno w szczególności zawierać co najmniej wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł oraz przyczyn z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś uzasadnienie prawne - wyjaśnienie podstawy prawnej decyzji z przytoczeniem przepisów prawa. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 24 kwietnia 2018 r. sygn. akt I OSK 1351/16 podkreślił, że do naruszenia art. 107 § 3 k.p.a. dochodzi wtedy, gdy

uzasadnienie decyzji nie zawiera wszystkich elementów, wymienionych w tym przepisie albo gdy mimo formalnej poprawności jego treść - ze względu np. na ogólnikowość stwierdzeń i argumentów - nie pozwala na skontrolowanie poprawności rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym czyni w stopniu istotnie wątpliwym poprawność przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawie.

Obowiązek sporządzenia uzasadnienia decyzji odpowiadającego wymogom określonym w art. 107 § 3 k.p.a. stanowi realizację w postępowaniu administracyjnym zasady przekonywania, określonej w art. 11 k.p.a. Stosownie do tej zasady, organ administracji publicznej obowiązany jest do wyjaśnienia stronie zasadności przesłanek, którymi kierował się przy załatwieniu sprawy. Elementem decydującym o przekonaniu strony co do trafności podjętego rozstrzygnięcia jest właśnie uzasadnienie. Natomiast zasada przekonywania nie zostanie zrealizowana, gdy organ pominie milczeniem niektóre aspekty sprawy lub nie odniesie się do okoliczności istotnych dla danej sprawy. Wyrażona w art. 11 k.p.a. zasada przekonywania jest bardzo silnie związana z zawartą w art. 8 k.p.a. zasadą ogólną pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa. Prawidłowe uzasadnienie decyzji administracyjnej ma więc nie tylko znaczenie prawne, lecz także wychowawcze, bowiem pogłębia zaufanie uczestników postępowania do organów państwa, w tym przypadku – do organów administracji publicznej. Motywy decyzji powinny odzwierciedlać rację decyzyjną i wyjaśniać tok rozumowań prowadzących do zastosowania konkretnego przepisu prawa materialnego do rzeczywistej sytuacji faktycznej. Motywy decyzji powinny być tak ujęte, aby strona mogła zrozumieć i w miarę możliwości zaakceptować zasadność przesłanek faktycznych i prawnych, którymi kierował się organ przy załatwianiu sprawy. Z tego względu w przypadku, gdy rozstrzygnięcie decyzji pozostaje w sprzeczności z treścią uzasadnienia, w związku z zasadą ogólną wynikającą z art. 8 k.p.a. to mamy do czynienia z naruszeniem art. 107 § 1 i 3 k.p.a.

Na podstawie dokumentacji świadczeniobiorców stwierdzono, że we wszystkich skontrolowanych przypadkach osoby, którym przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego spełniały warunki i kryteria dochodowe, uprawniające do otrzymania przedmiotowego świadczenia. Wysokość oraz okres, na jaki przyznano świadczenia nie budzą zastrzeżeń.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia w opisanym wyżej zakresie.

3. Sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W każdym przypadku postępowanie w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego zostało wszczęte przez organ na wniosek strony. Poddana kontroli dokumentacja każdorazowo zawierała wniosek zgodny z wymogami art. 15 ust. 3, zawierający:

- 1) dane dotyczące członków rodziny, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania, stan cywilny, obywatelstwo, płeć, numer PESEL oraz o ile wnioskodawca posiada - adres poczty elektronicznej i numer telefonu;
- 2) oświadczenie wnioskodawcy o przekazaniu organowi egzekucyjnemu wszelkich znanych mu informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu;
- 3) oświadczenie wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, oraz zaświadczenia lub oświadczenia i inne dokumenty potwierdzające spełnianie warunków do przyznania lub ustalenia wysokości świadczenia z funduszu alimentacyjnego będącego przedmiotem wniosku, zgodnie z wymogami art. 15 ust. 4 ustawy.

GOPS w Radłowie, prowadząc postępowanie w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego samodzielnie uzyskiwał lub weryfikował od organów podatkowych lub ministra właściwego do spraw finansów publicznych, organów emerytalno-rentowych oraz z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności odpowiednio dane wnioskodawców oraz członków ich rodzin, o których mowa art. 15a ust. 1 ustawy.

W aktach postępowań zakończonych wydaniem decyzji z dnia 22 listopada 2024 r. nr FA.530.8.1.2023.3.2024, z dnia 22 listopada 2024 r. nr FA.530.8.1.2023.4.2024 oraz z dnia 20 grudnia 2024 r. nr FA.530.8.2.2024 (decyzje te dotyczyły ustalenia i zwrotu świadczeń nienależnie pobranych) brak było metryk spraw, co narusza art. 66a § 3 k.p.a., zgodnie z którym metryka sprawy, wraz z dokumentami, do których odsyła, stanowi **obowiązkową część akt sprawy** i jest na bieżąco aktualizowana. Jedyne odstępstwa od tej zasady zostały przewidziane w Rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 9 marca 2012 r.

w sprawie rodzaju spraw, w których obowiązek prowadzenia metryki sprawy jest wyłączony (Dz. U. z 2012 r. poz. 269 ze zm.), jednakże sprawy dotyczące ustalenia i zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego nie zostały wyłączone z obowiązku prowadzenia metryki. Natomiast w aktach poddanych kontroli postępowań zakończonych wydaniem decyzji rozstrzygających w zakresie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego stwierdzono założenie metryk spraw, które spełniały wymogi określone w art. 66a § 2 k.p.a., tzn. zawierały wskazanie wszystkich osób, które uczestniczyły w podejmowaniu czynności w postępowaniu administracyjnym oraz określenie wszystkich podejmowanych przez te osoby czynności wraz z odpowiednim odesłaniem do dokumentów określających te czynności – z wyjątkiem metryki sprawy zakończonej wydaniem decyzji z dnia 4 października 2024 r. nr FA.530.7.2024. Metryki tej nie sposób uznać za prowadzonej w sposób rzetelny, ponieważ nie zawierała ona informacji dotyczącej skierowania do strony pisma informacyjnego na podstawie art. 79a k.p.a., jak również zawierała informacje o czynnościach objętych innym postępowaniem (w sprawie zmiany decyzji pierwotnej, które stanowi odrębne postępowanie).

W sprawach zakończonych wydaniem decyzji z dnia 4 października 2024 r. nr FA.530.7.2024 oraz z dnia 16 grudnia 2024 r. nr FA.530.12.2024 stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że organ wydał te decyzje przed upływem terminu, który został wyznaczony dla strony na zapoznanie się z aktami sprawy, uzyskanie wyjaśnień oraz składanie wniosków. W sprawach zakończonych tymi decyzjami organ kierował do stron pisma informacyjne z art. 79a § 1 k.p.a., wyznaczając w nich stronom 7-dniowy termin na zapoznanie się z aktami sprawy, uzyskanie wyjaśnień oraz składanie wniosków. W realiach sprawy zakończonej wydaniem decyzji z dnia 4 października 2024 r. nr FA.530.7.2024 stronie doręczono pismo informacyjne w dniu 1 października 2024 r., co oznacza, że organ wydał decyzję w trzecim dniu wyznaczonego terminu, natomiast w sprawie zakończonej wydaniem decyzji z dnia 16 grudnia 2024 r. nr FA.530.12.2024 pismo informacyjne zostało odebrane w dniu 12 grudnia 2024 r., czyli decyzja została wydana w czwartym dniu terminu wyznaczonego dla strony na zapoznanie się z aktami sprawy, uzyskanie wyjaśnień oraz składanie wniosków. Należy przy tym wskazać, że w aktach obu spraw brak jest jakichkolwiek adnotacji świadczących o tym, że w wyznaczonym terminie strony skorzystały z wskazanych wyżej uprawnień. Nie ulega wątpliwości, że

w obu przypadkach decyzje administracyjne zostały wydane przedwcześnie. Doszło więc do naruszenia art. 10 § 1 k.p.a., zgodnie z którym organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Organ właściwy co prawda skierował do stron pisma informacyjne z art. 79a § 1 k.p.a., w których prawidłowo pouczał je o przysługujących im uprawnieniach, lecz nie zapewnił stronom pełnej możliwości skorzystania z tych uprawnień w terminie, który sam określił.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia we wskazanym wyżej zakresie.

4. Terminowość ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom.

W kontrolowanych sprawach prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego ustalano na okres świadczeniowy, tj. od dnia 1 października 2024 r. do dnia 30 września 2025 r. na podstawie wniosków złożonych na okres świadczeniowy 2024/2025 bądź od dnia 1 października 2025 r. do dnia 30 września 2026 r. na podstawie wniosków złożonych na okres świadczeniowy 2025/2026, co jest zgodne z art. 18 ust. 1 ustawy.

We wszystkich poddanych kontroli sprawach wypłata należnych świadczeń osobie uprawnionej dokonywana była dopiero po doręczeniu decyzji przyznającej prawo do tego świadczenia.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

5. Sposób i tryb postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji.

Według stanu na dzień 23 października 2025 r. Gmina Radłów w okresie poddanym kontroli na obszarze swojego działania miała 7 dłużników alimentacyjnych. W trakcie kontroli poddano weryfikacji dokumentację 7 (100%) dłużników alimentacyjnych, która dotyczyła:

- 2 dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym wierzyciela jest Wójt Gminy Radłów, natomiast organem właściwym dłużnika alimentacyjnego jest organ innej gminy;

- **4** dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym dłużnika jest Wójt Gminy Radłów, natomiast organem właściwym wierzyciela jest organ innej gminy;
- **1** dłużnika alimentacyjnego, dla którego zarówno organem właściwym dłużnika, jak i wierzyciela jest Wójt Gminy Radłów.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy organ realizował obowiązek polegający na przeprowadzaniu wywiadu alimentacyjnego, w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej, odbierano również od dłużników oświadczenia majątkowe. W **5** sprawach, w którym organem właściwym dłużnika był Wójt Gminy Radłów, dłużnik został wezwany do stawienia się w GOPS w Radłowie w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego. Wezwanie zostało podjęte tylko przez **1** dłużnika alimentacyjnego, natomiast w pozostałych **4** przypadkach dłużnicy nie podjęli wezwania (przesyłki były dwukrotnie awizowane, po czym następował skutek określony w art. 44 § 4 k.p.a.). Przeprowadzono wywiad alimentacyjny z **1** dłużnikiem, który stawiał się w wyznaczonym terminie w GOPS w Radłowie, zostało również od niego odebrane oświadczenie majątkowe.

W **3** sprawach, w których Wójt Gminy Radłów był organem właściwym dłużnika, a dłużnik nie stawiał się w wyznaczonym terminie na wywiad alimentacyjny, nie wszczynano postępowań w przedmiocie uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, ponieważ wydane w poprzednich latach decyzje administracyjne w tym przedmiocie pozostawały w mocy. Postępowania takie wszczęto natomiast w **1** sprawie. W jej ramach, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego została wydana decyzja uznająca dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych (decyzja z dnia 13 grudnia 2024 r. nr FA.531.26.2024). Po tym, jak decyzja ta stała się ostateczna, organ złożył wniosek o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383) oraz skierował do właściwego miejscowo starosty wniosek o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego zgodnie z art. 5 ust. 3b ustawy.

Wskazana wyżej decyzja administracyjna została wydana z rażącym naruszeniem prawa, ponieważ wydał ją Kierownik GOPS w Radłowie, który w momencie jej podpisania nie dysponował upoważnieniem do podejmowania

działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowań i wydawania w tych sprawach decyzji. Upoważnienie takie jest udzielane zgodnie z art. 8b ustawy przez organ właściwy dłużnika. Zgodnie z ugruntowaną w orzecznictwie sądów administracyjnych linią orzecniczą wydanie decyzji administracyjnej przez osobę, która nie została do tego prawidłowo upoważniona przez organ właściwy stanowi rażące naruszenie przepisów prawa, które pociąga za sobą nieważność takiej decyzji z mocy art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. (por. Wyrok NSA z dnia 30 czerwca 2023 r., sygn. akt I GSK 1457/19, Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 listopada 2023 r., sygn. akt IV SA/Wa 866/23, Wyrok WSA w Warszawie z dnia 26 sierpnia 2010 r., sygn. akt II SA/Wa 956/10 i inne). Omawiana wada decyzji administracyjnej ma charakter kwalifikowany i nie może zostać konwalidowana np. poprzez późniejsze udzielenie upoważnienia przez organ właściwy. W realiach omawianej sprawy konieczne jest więc podjęcie działań zmierzających do wyeliminowania z obrotu prawnego decyzji z dnia 13 grudnia 2024 r. nr FA.531.26.2024 z uwagi na fakt, że została wydana ona z rażącym naruszeniem prawa, co uzasadnia stwierdzenie jej nieważności na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy organ właściwy dłużnika przekazywał komornikowi sądowemu informacje mające wpływ na skuteczność prowadzonej egzekucji, w szczególności dane uzyskane podczas wywiadu alimentacyjnego oraz zawarte w oświadczeniu majątkowym dłużnika. Ponadto w każdej ze spraw organ właściwy dłużnika na podstawie art. 6 ustawy informował organ właściwy wierzyciela oraz komornika sądowego o podjętych działaniach wobec dłużnika alimentacyjnego oraz o ich efektach.

Organ właściwy wierzyciela - zgodnie z art. 27 ust. 7 ustawy - przekazywał dłużnikowi alimentacyjnemu, o ile jego adres zamieszkania był znany oraz organowi właściwemu dłużnika informację o przyznaniu osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz o obowiązku zwrotu wraz z odsetkami należności z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłacanych osobie uprawnionej oraz informację o wysokości zobowiązań dłużnika alimentacyjnego wobec Skarbu Państwa z tytułu wypłaconych osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego na podstawie ustawy.

Zgodnie z art. 27 ust. 7a ustawy organ właściwy wierzyciela przekazywał organowi właściwemu dłużnika informacje o zobowiązaniach wynikających z tytułu należności z świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy. Ponadto w każdym przypadku, gdy organy ścigania zwracały się o udzielenie informacji dotyczących postępowań wobec dłużników alimentacyjnych, organ właściwy niezwłocznie przekazywał niezbędne dane.

Należy stwierdzić, że sposób i terminowość podejmowanych czynności w ramach działań wobec dłużników alimentacyjnych nie budzą zastrzeżeń. Nie zmienia to jednak faktu, że działania te podejmowane były przez pracowników GOPS w Radłowie, którzy nie zostali właściwie upoważnieni do tych działań przez organ właściwy dłużnika. W związku z tą okolicznością, organ właściwy dłużnika powinien wydać stosowne upoważnienia na podstawie art. 8b ustawy dla wszystkich osób, które w jego imieniu podejmują działania względem dłużników alimentacyjnych na podstawie ustawy.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia we wskazanym wyżej zakresie.

- 6. Stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych, w stosunku, do których jednostka kontrolowana jest organem właściwym wierzyciela, wysokość odzyskanych środków oraz przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie.**

Zgodnie z art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy organ właściwy wierzyciela, który wypłacał świadczenia przyznawane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów przekazuje do biura informacji gospodarczej informację gospodarczą o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy.

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika GOPS w Radłowie z dnia 23 października 2025 r. obowiązek ten jest regularnie realizowany.

Z przedłożonych danych wynika, że na dzień 23 października 2025 r. stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych w Gminie Radłów wynosił **981.843,55 zł**. W okresie od dnia 1 stycznia 2024 r. do dnia 30 września 2025 r. od dłużników alimentacyjnych wyegzekwowano kwotę **24.575,53 zł**, w tym:

- 5.195,91 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (60% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 3.463,94 zł – kwota stanowiąca dochód własny gminy (40% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 15.915,68 zł – wyegzekwowane odsetki stanowiące dochód budżetu państwa.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

7. Realizacja obowiązku przekazania 60% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków do Budżetu Państwa oraz sposób wykorzystania 40% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków.

Na podstawie analizowanej dokumentacji ustalono, że Wójt Gminy Radłów wywiązuje się z wynikającego z art. 27 ust. 4 ustawy obowiązku przekazywania Wojewodzie Opolskiemu – stanowiących dochód budżetu państwa – 60% kwot (wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie) należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej.

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika GOPS w Radłowie z dnia 23 października 2025 r. 40% kwot należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych, stanowiących dochód własny gminy przeznaczane są na potrzeby realizacji przez GOPS w Radłowie zadań wynikających z ustawy, tj. na podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych, w szczególności na wynagrodzenie pracownika realizującego zadania wynikające z ustawy oraz na zakup oprogramowania do prowadzenia postępowań związanych z funduszem alimentacyjnym, co czyni zadość realizacji obowiązku organu określonego w art. 27 ust. 6 ustawy.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

III. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości oraz osoby odpowiedzialne za nieprawidłowości

W trakcie kontroli stwierdzono:

1. Uchybienia polegające na:

- 1) powoływaniu w podstawach prawnych wydanych decyzji administracyjnych przepisów prawa, które nie stanowiły podstaw prawnych do wydania tych decyzji oraz powoływania w podstawach prawnych decyzji jedynie tytułu

rozporządzeń bez wskazania konkretnych jednostek redakcyjnych, które znalazły zastosowanie w sprawie, co narusza art. 107 § 1 pkt 4 k.p.a.;

- 2) nierzetelnym prowadzeniu metryki sprawy administracyjnej zakończonej wydaniem decyzji z dnia 4 października 2024 r. nr FA.530.7.2024, co narusza art. 66a § 2 k.p.a.

2. Nieprawidłowości polegające na:

- 1) podejmowaniu działań wobec dłużników alimentacyjnych przez osoby, które nie zostały do tych czynności prawidłowo upoważnione przez organ właściwy dłużnika, co narusza art. 8b ustawy;
- 2) uzasadnianiu decyzji administracyjnych w sposób niewyczerpujący wymogów określonych w art. 107 § 3 k.p.a.;
- 3) niezakończonych metryk spraw w postępowaniach zakończonych wydaniem decyzji z dnia 22 listopada 2024 r. nr FA.530.8.1.2023.3.2024, z dnia 22 listopada 2024 r. nr FA.530.8.1.2023.4.2024 oraz z dnia 20 grudnia 2024 r. nr FA.530.8.2.2024, co narusza art. 66a § 3 k.p.a.;
- 4) wydawaniu decyzji administracyjnych z dnia 4 października 2024 r. nr FA.530.7.2024 oraz z dnia 16 grudnia 2024 r. nr FA.530.12.2024 przed upływem terminu, który został wyznaczony dla strony na zapoznanie się z aktami sprawy, uzyskanie wyjaśnień oraz składanie wniosków, co narusza art. 10 § 1 k.p.a.;
- 5) wydaniu decyzji z dnia 13 grudnia 2024 r. nr FA.531.26.2024 przez osobę nieupoważnioną, co uzasadnia stwierdzenie jej nieważności na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. w zw. z art. 8b ustawy.

Uchybienia i nieprawidłowości stwierdzone w trakcie kontroli powstały w związku z:

- 1) niewystarczającym nadzorem Kierownika GOPS w Radłowie nad realizowanymi zadaniami;
- 2) niewydaniem przez organ właściwy dłużnika upoważnień dla osób, które podejmują działania względem dłużników alimentacyjnych, prowadzą postępowania i wydają decyzje administracyjne w tym zakresie;
- 3) niewłaściwym stosowaniem przepisów prawa materialnego i procesowego przez osoby prowadzące postępowania w zakresie ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

IV. Informacja o zastrzeżeniach zgłoszonych do projektu wystąpienia pokontrolnego i wyniku ich rozpatrzenia

Jednostka kontrolowana nie wniosła zastrzeżeń do projektu wystąpienia pokontrolnego.

V. Zalecenia lub wnioski dotyczące usunięcia nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania jednostki kontrolowanej

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami i nieprawidłowościami, na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 1 ustawy o kontroli w administracji rządowej

zalecam:

- 1) bezzwłoczne wydanie przez organ właściwy dłużnika upoważnień dla osób, które podejmują działania względem dłużników alimentacyjnych, prowadzą postępowania i wydają decyzje administracyjne w tym zakresie;
- 2) zapewnienie prawidłowego wykonywania zadań realizowanych na podstawie ustawy poprzez zwiększenie nadzoru Kierownika GOPS w Radłowie nad zadaniami realizowanymi w kontrolowanym zakresie przez pracowników ośrodka;
- 3) powoływanie w podstawach prawnych decyzji administracyjnych jednostek redakcyjnych rozporządzeń, które znalazły zastosowanie w sprawach oraz zaniechanie powoływania w podstawach prawnych tych decyzji przepisów prawa, które nie stanowiły prawnych podstaw ich wydania;
- 4) uzasadnianie decyzji administracyjnych zgodnie z wymogami określonymi w art. 107 § 3 k.p.a.;
- 5) prowadzenie metryk spraw administracyjnych zgodnie z wymogami określonymi w art. 66a § 2 i 3 k.p.a.;
- 6) zapewnienie stronom, do których kierowane są pisma na podstawie art. 79a § 1 k.p.a. pełnej możliwości zapoznania się z aktami sprawy, uzyskania wyjaśnień oraz składania wniosków do upływu terminów, które są wyznaczane w tych pismach;
- 7) podjęcie działań zmierzających do wyeliminowania z obrotu prawnego decyzji z dnia 13 grudnia 2024 r. nr FA.531.26.2024.

VI. Na podstawie art. 49 oraz art. 46 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224 ze zm.) proszę o przekazanie pisemnej informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków lub przyczynach ich niewykorzystania, o podjętych działaniach lub

przyczynach ich niepodjęcia, albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości,
w terminie **30 dni od dnia otrzymania niniejszego dokumentu**.

VII. Zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224 ze zm.) od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

Z up. Wojewody Opolskiego

Ewa Pawlinów

Dyrektor

Wydział Polityki Społecznej